

INFORME ANUAL
DEL
MERCAT DE TREBALL
(2009)

document de síntesi

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ
2. SÍNTESE DELS PRINCIPALS TITULARS SOBRE MERCAT DE TREBALL
3. EL PERFIL DE LA PERSONA DESOCUPADA A CATALUNYA
4. EL PAPER DE LA REFORMA LABORAL AL NOSTRE MERCAT DE TREBALL
5. VALORACIONS I CONCLUSIONS

1. INTRODUCCIÓ

Abans d'aquesta crisi que actualment pateix Catalunya, el mercat de treball català gaudia d'un període que s'ha caracteritzat pel gran creixement de l'ocupació, però una ocupació majoritàriament de baixa qualitat i molt precària. No obstant això, des de la UGT de Catalunya ja avisàvem que no n'hi havia prou de crear ocupació, sinó que reclamàvem que havia de ser de qualitat. El nostre mercat de treball oferia feines temporals, amb uns horaris maratonians que no afavoreixen la conciliació entre la vida laboral i familiar i amb uns salaris molt baixos.

Aquest creixement, poc sostenible i totalment conjuntural, que s'ha aprofitat de l'empenta del mercat immobiliari, havia de tenir data de caducitat. En aquest sentit, l'any 2007 va ser, en molts aspectes, un any de moderació i cert trencament amb la dinàmica de creixement expansiu que s'havia anat donant durant els darrers anys de la dècada dels anys noranta i els primers anys del segle XXI. Aquesta etapa d'alentiment en certs casos ja anunciava una situació de conjuntura internacional més crítica, que s'ha deixat sentir plenament al llarg de l'any 2008 i que durant l'any 2009 ha tingut uns efectes devastadors en l'activitat productiva catalana i un decreixement gradual dels principals indicadors econòmics. Per exemple, la taxa d'atur catalana al 2009 segons l'EPA ha arribat ja a un 16,2% i ha doblat gairebé la taxa de l'any anterior i triplicat pràcticament la de fa dos anys.

Segons l'EPA, durant l'any 2009, Catalunya va registrar 618.700 persones desocupades, un 79% més que durant el mateix període de l'any anterior i un 152% més que durant el mateix període de fa dos anys.

Una altra dada significativa fa referència a les famílies que tenen la persona principal desocupada. Segons l'EPA del quart trimestre, 251.300 famílies es trobaven en aquesta situació, un 66% més de famílies que durant el mateix període de l'any passat i un 198% més que al mateix període de fa dos anys.

Des de la nostra organització volem fer palès que, com sempre acostuma a passar en les situacions de crisi, les persones amb més dificultats al mercat de treball són les que han patit primer la crisi. Concretament, parlem de les persones amb baixa qualificació, persones immigrades, joves, persones majors de 45 anys o persones sense ocupació anterior, entre d'altres.

En aquest context, el sector més afectat en un primer moment ha estat la construcció, que després del gran creixement, ha patit un descens espectacular que ha provocat que moltes persones, majoritàriament homes, s'hagin quedat sense feina. Seguidament, la indústria es troba en una situació d'estancament que ha generat un gran increment d'expedients de regulació d'ocupació (ERO) i, conseqüentment, que moltes empreses marxïn a l'estranger per augmentar els seus beneficis a costa dels salaris. Per últim, el sector serveis també està patint de forma molt contundent els efectes de la crisi, sobretot respecte del personal temporal i de baixa qualificació.

En conseqüència, estem afrontant el canvi de model industrial i de serveis a l'empresa immersos en un procés de crisi econòmica global. El model en què s'ha basat el creixement econòmic, centrat en la construcció i el consum, ha estat insostenible i no ha revertit en benefici de tothom, ja que mentre els salaris reals han disminuït, els beneficis empresarials s'han duplicat i, en molts casos, triplicat. Ara que ens trobem en una situació de crisi econòmica, les persones amb més dificultats tornen a ser les víctimes, mentre les empreses del nostre país privatitzen els beneficis i socialitzen les pèrdues.

Si bé és cert que el Govern de la Generalitat de Catalunya està buscant fórmules per tal de reactivar l'economia i donar suport a les persones expulsades del mercat de treball, des de la nostra organització considerem que molts d'aquests esforços no estan tenint els resultats esperats.

Durant aquest informe, hem fet una anàlisi tant quantitativa com qualitativa i detallada de la situació del mercat de treball a Catalunya a partir de les dades publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'Institut d'Estadística de Catalunya de l'Enquesta de Població Activa, *Servicio Público de Empleo Estatal* (SPEE) i pel Departament de Treball (Observatori del Treball).

2. SÍNTESI DELS PRINCIPALS TITULARS SOBRE EL MERCAT DE TREBALL

DESTRUCCIÓ D'OCUPACIÓ

- ✓ En el darrer any, al mercat de treball català s'han destruït més de 300.000 llocs de treball, un 22% del total de llocs de feina perduts a tota Espanya.
- ✓ Durant l'any 2009, 8 de cada 10 llocs de treball destruïts s'han concentrat a la província de Barcelona.
- ✓ De la totalitat de llocs de treball destruïts durant l'any 2009, 4 de cada de 10 s'han produït al sector de la indústria.
- ✓ Al darrer any, de la totalitat de llocs de treball destruïts a Catalunya, més de 100.000 els ocupaven persones estrangeres.
- ✓ A Catalunya, durant l'any 2009, hi ha hagut prop de 4.000 ERO, amb un balanç de 120.000 persones afectades.

DESOCUPACIÓ

- ✓ Del total de persones desocupades a Espanya, un 15% són persones que resideixen a Catalunya.
- ✓ Durant l'any 2009, Girona és la província que ha tingut una taxa d'atur més alta, concretament 2 punts percentuals més que la mitjana catalana.
- ✓ 5 de cada 10 persones desocupades a Catalunya tenen un grau d'ocupabilitat baix o molt baix. A la resta de l'Estat aquest percentatge només arriba al 40%.
- ✓ A Catalunya, 8 de cada 10 persones desocupades tenen un nivell formatiu inferior al d'educació general, és a dir com a màxim fins a l'ESO.
- ✓ La taxa d'atur dels joves (37,1%) supera en més de 20 punts percentuals la taxa d'atur general (16,2%).
- ✓ Gairebé 6 de cada 10 persones desocupades de llargada durada són persones majors de 45 anys.
- ✓ A Catalunya, durant l'any 2009, gairebé 4 de cada 10 persones desocupades són d'origen estranger.
- ✓ Respecte al començament de la crisi, el nombre d'habitatges familiars on la persona que aportava els ingressos principals ha quedat a l'atur ha incrementat en un 185%.

- ✓ Del total de persones desocupades a Catalunya, només un 54% esta rebent la prestació contributiva d'atur.

CONTRACTACIÓ

- ✓ A Catalunya, 8 de cada 10 contractes signats durant l'any 2009 han estat al sector serveis.
- ✓ Gairebé 5 de cada 10 contractes s'han realitzat a persones treballadores estrangeres no qualificades.

TEMPORALITAT

- ✓ Durant l'any 2009 a Catalunya, gairebé 9 de cada 10 contractes signats han estat contractes temporals.
- ✓ Durant el 2009, Lleida és la província un percentatge de contractes temporals més elevat (88,2%), mentre que Tarragona es qui presenta un percentatge més alt de contractes indefinits (22,8%).
- ✓ Mentre que la taxa de temporalitat total se situa en un 18%, la taxa de temporalitat juvenil és gairebé tres vegades superior, se situa en un 45,9%.

3. EI PERFIL DE LA PERSONA DESOCUPADA A CATALUNYA

En aquest apartat, tenint en compte tota la informació recollida, fem el perfil de la persona que durant l'any 2009 s'ha quedat a l'atur.

En aquest sentit:

- ✓ Per segon any consecutiu els **homes** han patit molt més les conseqüències de l'atur. Concretament, segons dades EPA, del total de persones noves desocupades respecte a l'any anterior (272.300), un 61% han estat homes. Per tant, **6 de cada 10 persones que s'han quedat a l'atur durant el 2009 han estat homes.**
- ✓ Les persones que més s'han vist afectades per l'atur han estat les **de 30 a 44 anys**. Concretament, segons dades del SPEE, **4 de cada 10 persones registrades a l'atur a finals de l'any 2009 tenen entre 30 i 44 anys**. Els majors de 45 anys també s'han vist força afectats, ja que del total de persones desocupades, representen el 36%.
- ✓ La gran majoria de persones desocupades durant aquest any pertanyien al **sector de la construcció**. Concretament, si comparem dades d'atur registrat del mes de desembre 2009 amb el mes de desembre de 2008, el nombre de persones desocupades del sector de la construcció ha incrementat un 55%, mentre que al sector serveis només ho han fet en un 31%. No obstant això, en xifres absolutes, de les 138.529 persones desocupades, 76.599 provenen del **sector serveis**.
- ✓ De la totalitat de persones desocupades a finals de 2009, segons dades de l'Observatori del Treball, **8 de cada 10 persones desocupades tenen un nivell formatiu per sota d'educació general, és a dir com a màxim fins a l'ESO**.
- ✓ De la totalitat de persones registrades a l'atur a finals de l'any 2009, **3 de cada 10 eren persones treballadores no qualificades** (font: SPEE). Concretament, al desembre de 2009 la xifra de persones desocupades que eren treballador/es no qualificats/des

arribava a 169.203 persones, un 31% més que l'any anterior i un 116% més que a finals de l'any 2007.

- ✓ De la totalitat de persones que estaven a l'atur a finals de l'any 2009, 5 de cada 10 persones tenen un grau d'ocupabilitat baix o molt baix, i, per tant, les seves possibilitats de trobar una feina no són massa altes.
- ✓ Una part important de les persones desocupades són estrangeres, concretament a l'any 2009 més de 3 de cada 10 persones a l'atur han estat persones immigrades.

4. EL PAPER DE LA REFORMA LABORAL AL NOSTRE MERCAT DE TREBALL

Tot i que aquest informe fa referència a l'any 2009, considerem que és important dedicar un apartat a reflexionar sobre la nova reforma laboral, i com afectarà el nostre mercat de treball, que actualment viu una situació molt complicada.

La UGT de Catalunya considera que la reforma plantejada pel Govern de l'Estat no ajudarà a donar sortida a aquesta crisi i al canvi de model productiu, sinó que té l'objectiu de retallar les condicions de treball, abaratir l'acomiadament, precaritzar els serveis públics d'ocupació, debilitar la negociació col·lectiva, etc.

- ✓ **El Govern abarateix el cost de l'acomiadament a 12 dies per any treballat tant si es tracta de contracte indefinit o temporal.**

La reforma és una retallada en tota regla. No s'han atrevit a proposar formalment el contracte únic, però només cal lligar un parell de caps: el contracte de foment de la contractació indefinida, generalitzat per a tothom en 33 dies d'indemnització per acomiadament improcedent i 20 pel procedent, però amb un descompte per l'empresa pagat pel fons de garantia salarial de 8 dies. Per tant, des del punt de vista de costos empresarials, queda en 12 dies. La mateixa indemnització de 12 dies que tindran els contractes temporals al 2015, quina casualitat.

En el cas dels acomiadaments improcedents amb indemnització de 45 dies i els de 33 dies, que originàriament eren els únics afectats, ara seran de 37 dies i de 25 dies respectivament. Amb la modificació dels criteris per les causes econòmiques ens podem trobar que **una deslocalització pugui quedar reduïda a un cost empresarial de 12 dies per any treballat.**

Si abaratim els acomiadaments i flexibilitzem les relacions de treball, qui ens garanteix que es crearan més llocs de treball i de més qualitat? **Segurament es faran més contractes**

indefinit, però perquè l'empresari podrà acomiadar al mateix cost una persona amb contracte temporal o amb contracte indefinit.

- ✓ **Amb aquesta reforma, molts acomiadaments improcedents poden ser procedents.**

Segons aquesta reforma, n'hi ha prou amb qualsevol pèrdua econòmica per acomiadar una persona treballadora. La majoria de sectors d'activitat treuen beneficis empresarials en alguns moments de l'any (Nadal, turisme d'estiu...), però n'hi ha d'altres que les empreses no tenen beneficis. És aquí on les empreses podran acomiadar als seus treballadors de forma procedent, tot i que el balanç sigui positiu.

- ✓ **La negociació col·lectiva és la solució, no el problema.**

Aquesta reforma porta la flexibilitat salarial i horària a l'àmbit de l'empresa, farà que les persones treballadores i la seva representació a l'empresa es trobin amb el xantatge permanent, o baixem salaris o acomiadaments, o fem horaris a la carta o acomiadaments. En definitiva, si la flexibilitat surt de l'àmbit de la negociació col·lectiva sectorial, serà més precarietat laboral.

- ✓ **L'eterna precarietat dels joves.**

La reforma només contempla i recull una fórmula contractual amb contractes de pràctiques i formació, que bonifiquen als empresaris, però no garanteixen la continuïtat de la persona treballadora. Financem, formem i acomiadem.

- ✓ **La formació segueix tenint un paper totalment secundari.**

La nova realitat del mercat laboral i els canvis tecnològics, organitzats i de producció, fan necessària l'adaptació de les persones treballadores. En aquest sentit, considerem que la formació és un element clau i que aquesta reforma laboral no proporciona cap element que pugui contribuir a canviar el model productiu.

✓ **Privatització de la intermediació laboral. El negoci de la crisi i de l'atur.**

Amb la reforma que proposa el Govern, els serveis públics d'ocupació renuncien a una de les seves funcions i deixen la intermediació en el mercat de treball en mans de les empreses amb ànim de lucre, agències privades de col·locació i empreses de treball temporal (ETT). A més, arriben a igualar les competències de les agències privades de col·locació als serveis públics, fins al punt que **les privades poden retirar la prestació d'atur a una persona treballadora.**

La privatització de la intermediació laboral posa en perill la **garantia d'una intermediació pública, gratuïta i universal**, que vetlli per la igualtat d'oportunitats en l'accés al mercat de treball i la no discriminació.

En definitiva, suposa que la intermediació privada absorbeixi les feines altament qualificades per a perfils fàcilment inseribles en el mercat de treball i la pública la reserva per a col·lectius amb pocs recursos o en risc d'exclusió social i feines poc qualificades.

La reforma no només les inclou en la intermediació laboral sinó que permet que ampliïn el seu radi d'acció (via lliure a les ETT); és a dir, que les agències de col·locació podran ampliar el seu negoci a sectors on fins ara tenien vetada l'entrada, com la construcció i l'Administració pública, i provocarà en aquests sectors més precarietat i sinistralitat laboral.

En definitiva, la reforma laboral no està pensada per generar nous llocs de treball, sinó que determina el tipus d'ocupació que tindrem a partir d'ara, és a dir, la reforma suposarà un increment de la precarietat laboral al nostre mercat de treball. Com sempre, i una vegada més, la reforma laboral beneficia els culpables d'aquesta crisi i castiga novament les persones treballadores.

En aquest sentit, continuem esperant la flexibilització de les polítiques actives d'ocupació i la seva adequació a l'actual situació del mercat de treball.

5. VALORACIONS I CONCLUSIONS

L'any 2009 ha estat un any molt negatiu per al mercat de treball català si el comparem amb anys anteriors. La gran pèrdua de llocs de treball, l'increment espectacular de persones desocupades, el descens de la contractació i l'abús dels contractes precaris i temporals, l'increment exagerat d'expedients de regulació d'ocupació són alguns dels elements que aquest any ha patit Catalunya.

La desacceleració de l'economia que va començar a finals de 2007 i la crisi econòmica que durant l'any 2008 va castigar la població catalana, ha continuat assetjant amb més força i més virulència durant aquest any 2009. Les mesures que el Govern ha anat adoptant no han contribuït a frenar els efectes devastadors que està tenint la crisi sobre el mercat de treball català.

El mercat de treball ha patit una gran davallada a tots els sectors, principalment a serveis i a la construcció. No obstant això, la indústria també ha patit de forma molt virulenta els efectes de la crisi. Tant la construcció com la indústria són sectors ocupats majoritàriament per homes, per això s'explica que la crisi hagi afectat de forma més important la població masculina que la població femenina.

Tot i això, les dones continuen tenint una situació molt complicada al mercat de treball com a conseqüència de la menor ocupació d'aquest grup de població, l'elevada parcialitat i les desigualtats tant socials com econòmiques que pateixen per raó de sexe.

Una vegada més els veritables culpables de la crisi tornen a sortir-ne indemnes, mentre que els col·lectius més desfavorits (joves, persones majors de 45 anys, persones d'origen estranger) són els que n'estan patint d'una forma més directa les conseqüències.

Les persones joves estan patint els efectes de la crisi d'una forma molt contundent, ja que tant la taxa d'atur com la taxa de temporalitat dels menors de 25 anys gairebé dobla i triplica respectivament les taxes de la població total.

Un altre col·lectiu que s'ha vist molt afectat per la crisi són les persones estrangeres. Aquestes persones s'han vist afectades especialment per la pèrdua de llocs de treball, ja que els sectors que més perjudicats (construcció, indústria i serveis) tenien una presència molt important de treballadors i treballadores estrangeres.

Un cas que ens preocupa encara més són les persones majors de 45 anys. Aquest col·lectiu es troba en una situació molt vulnerable, ja que perden la seva feina de forma molt habitual. La gravetat de la situació radica en el fet aquestes persones quan arriben a aquesta edat (al voltant dels 50-55 anys) tenen moltes dificultats per trobar una nova feina i es converteixen en persones desocupades de llarga durada. Aquestes persones es troben als últims anys de la seva vida laboral i perdre la feina i no treballar durant els últims anys compromet la seva pensió de jubilació.

Preocupa, i molt, a la nostra organització el decrement tan important del nivell de cobertura per prestació contributiva. Les persones desocupades cada vegada es troben més temps a l'atur i, per tant, esgoten la prestació contributiva sense haver trobat feina. Les nostres previsions ens fan pensar de cara a l'any vinent que tant el nivell de cobertura total com el nivell de cobertura per prestació contributiva continuarà disminuint.

Quant a la contractació, cal esmentar que aquest any 2009 s'ha contractat molt menys i pitjor. És a dir, la contractació d'aquest any ha patit un decrement molt important respecte a l'any anterior i encara més respecte a l'any 2007. A més, la contractació cada cop és més precària i temporal, durant aquest any la contractació temporal ha anat en augment respecte a la contractació total.

En resum, la UGT de Catalunya fa una valoració molt negativa d'aquest any 2009 i considera que les mesures implementades pel Govern no han estat efectives i demanem un veritable pla de rescat a les persones que protegeixi les persones treballadores. **Durant aquest any 2010, la retallada del dèficit a costa de la funció pública i de l'estat del benestar; la reforma laboral, que des del nostre punt de vista atempta contra els drets dels treballadors, no fa més que retardar la sortida de la crisi econòmica i ajornar el canvi de model productiu.**

